

dan caminin nisbetleri ve dolayısıyla dış görünüşü bozulmuştur. Bu bakımdan kasnak ve kubbenin 1752 zelzelesinden sonraki tamirde yeniden yapıldıkları kuvvetle muhtemeldir. Her cephede altı üst-lü dört pencerenin varlığının klasik nisbetlere uygun olmasına karşılık tromplar hizasındaki üçlü pencerelerin de bu ihya sırasında açıldıklarına ihtimal verilmektedir. Caminin yapıldığı devrin özelliklerini belli eden nişli mukarnaslar ile süslü mihrabı gerçekten çok güzel bir eserdir. Sağ taraftaki minarenin şerefe çıkmalarının bilezikler halinde yapılışı bu kısmın geç devre ait olduğunu belli eder-se de kürsü ve pabuç kısımları orijinaldir. Kürsünün Bursa kemerli az derin nişlerle hareketlendirildiği görülür. Gövde başlangıcını belirten bileziğe kadar yükselen pabuç kısmında ise her bölüm yarım yuvarlak ve aşağıya doğru uçları sivrilmiş çubuklarla ayrılmış, her bölümün içine kabartma bir kabara işlenmiştir.

Ayşekadın Camii'nin avlu duvarına bitişik, kitâbesiz fakat klasik üslûpta sivri kemerli güzel bir çeşme vardır. Yine avlu duvarının bir köşesinde demir lokma parmaklıklı, iki tarafa yüzü olan ve 1222 (1807) tarihinde ihya edildiğini bildiren kitâbeli bir de sebîl bulunmaktadır. Caminin hemen karşısında bulunan Ekmekçizâde Ahmed Paşa Kervansarayı, 1018'de (1609-10) yaptırılmış olmasına rağmen Ayşekadın Kervansarayı olarak tanınmıştır. Cami, mimari bakımdan gösterişli kervansaray ve avlusundaki ulu çınar ile güzel bir eski şehir köşesi teşkil etmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

O. Nuri Peremeci, *Edirne Tarihi*, İstanbul 1940, s. 63-64; Oktay Aslanapa, *Edirne'de Osmanlı Devri Âbideleri*, İstanbul 1949, s. 106-107; Gökbilgin, *Edirne ve Paşa Livâsı*, s. 46, not 45, 321; Oral Onur, *Edirne, Türk Tarihi Vesikalarından Kitabeler*, İstanbul 1972, s. 128 (cami), 24 (çeşme), 49 (sebîl); Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârîsi III*, s. 200-204.

SEMAVİ EYİCE

AYŞEKADIN KERVANSARAYI

(bk. EKMEKÇİZÂDE

AHMED PAŞA KERVANSARAYI).

AYŞİ, Ubeydullah b. Muhammed

(bk. İBN ÂİŞE,

Ubeydullah b. Muhammed).

AYŞİ MEHMED EFENDİ

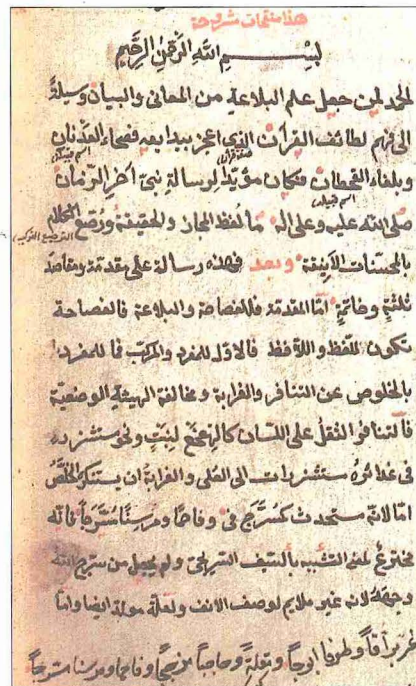
(ö. 1016/1607)

Osmanlı fakihi ve müfessir.

Tireli Mustafa Efendi'nin oğlu olan Ayşî Mehmed, ilk öğrenimini memleketinde gördükten sonra muallim Atâullah Efendi'den ders aldı. Bayındır'da Hacı Sinan Medresesi'ne müderris tayin edildi. Kısa zamanda şöhrete kavuştu. 990 (1582) yılında İstanbul'a gitti; bir medresede açık bulunan müderrislik imti-hanını kazanmasına rağmen görev almayarak inzivaya çekildi ve bu süre içinde telifle meşgul oldu. Yazdığı eserlere mükâfat olarak kendisine Tire'deki İbn Melek Medresesi müderrisliği verildi. Bir ara İstanbul'a gitti ve orada vefat etti. Mezarı Edirnekapi dışındaki Emîr Buhârî Zâviyesi yakınındadır.

Eserleri. Aynı zamanda şair olan Ayşî Mehmed Efendi'nin *Rûhu's-şurûh fi şerhi'l-Makşûd* adlı matbu (İstanbul 1260, 1275, 1282) eserinden başka, bazılarının yazmaları mevcut olan başlıca eserleri şunlardır: *Tefsîrül-Kur'ân* (tamamlanmamış); *el-Münakkaḥâtü'l-meşrûha* (meânî ve beyâna dair olan bu eserin Sü-

Ayşî Mehmed Efendi'nin *el-Münakkaḥâtü'l-meşrûha* adlı eserinin ilk sayfası (Süleymaniye Ktp., Süleymaniye, nr. 914/3)

leymaniye Kütüphanesi'nde yazmaları vardır: Lâleli, nr. 2918, 2191/1; Reisülküttâb, nr. 1169/18; Süleymaniye, nr. 914/3); *Şerhu Mülteka'l-ebḥur*; *Haḳâ'ıku'l-uşûl*; *Netâ'icü'l-ezhân fi 'ilmi'l-ke-lâm*; *Telhîşü't-tarîkatî'l-Muḥammediyye* (Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 656); *Telhîşu Ravzati'l-'ulemâ'* (Brockelmann, *GAL Suppl.*, I, 361); *Telhîşü's-Şihâh*. Bu sonuncu eser *Muhtârü's-Şihâh*'tan daha faydalı olmasına rağmen meşhur olmamıştır (*Keşfü'z-zunûn*, II, 1073).

BİBLİYOGRAFYA :

Atâi, *Zeyl-i Şakâik*, II, 523; *Keşfü'z-zunûn*, I, 454, 928; II, 1073, 1111, 1814; *Hediyetü'l-ârifîn*, II, 267; *Osmanlı Müellifleri*, I, 359; Brockelmann, *GAL Suppl.*, I, 361; II, 631, 656, 657.

HASAN GÜLEÇ

AYTAÇ, Hamit

(1891-1982)

XX. yüzyılın meşhur Türk hattatı.

O zamanki adı Âmid olan Diyarbakır'da doğdu. Asıl adı Şeyh Mûsâ Azmi'dir. Babası, Müstakimzâde'nin *Tuhfe*'sinde adı geçen hattat Âdem-i Âmidî'nin torunlarından Zülfikar Ağa, annesi Müntehâ Hanım'dır. Diyarbakır'da sıbyan mektebini, askerî rüşdiyeyi ve idâdîyi bitirdikten sonra 1908'de yüksek tahsil için İstanbul'a gitti. Bir yıl Mekteb-i Nüvvâb'a (1910'dan sonraki adıyla Mekteb-i Kudât) devam ettikten sonra sanata karşı kabiliyetini gören hocalarının tesiriyle Sanâyi-i Nefîse Mektebi'ne kaydoldu. Fakat babasının ölümü üzerine geçimini sağlamak için çalışmak zorunda kaldığından tahsilini tamamlayamadı. Haseki'de Gülşen-i Maârif Mektebi'nde hat ve resim hocası olarak çalışmaya başladı; bu arada özel şekilde matbaa işleriyle de uğraştı. Rûsumat (Gümrük) Matbaası, Mekteb-i Harbiyye Matbaası ve sonra da hocası Mehmed Nazif Efendi'nin vefatı üzerine tayin edildiği Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Matbaası'nda Mehmed Emin Efendi ile beraber hattat olarak çalıştı. Bir yıl kadar da Almanya'da haritacılık ihtisası yapan Mûsâ Azmi Bey, döndüğünde memuriyeti yanında geçim sıkıntısı sebebiyle Bâbîâlî'de Hattat Hâmid Yazı Yurdu'nu açarak Hâmid müstear imzası ile piyasaya yazılar yazmaya başladı. Bir süre sonra da resmî görevinden ayrılıp kendini tamamen bu işe verdi. 1928 harf inkılabından sonra atölyesini matbaa haline getirerek klişecilik, çinkografi, pantografi, mâmul mad-